

Gaj Stending i ideja novog proletarijata

Gaj Stending, jedan od najzanimljivijih intelektualaca današnjice, Englez je i profesor na Univerzitetu Bat. Član je britanske Akademije društvenih nauka, objavio je više od 20 knjiga i predaje na katedri za globalizaciju i ekonomsku sigurnost.

On je heroj radničke klase, ideolog novog proletarijata koji naziva "prekarijat" (ljudi sa nesigurnim statusom) - nove, besne, ljutite većine koja u 21. veku živi bez gotovo ikakve perspektive, suočena sa kulturom "važnih ličnosti" u kojoj mali broj bogatih i slavni ostalima pred nosom maše svojim milijardama.

Profesora Stendinga muči pre svega svetska distribucija pravde. I on je potekao iz radničke klase. I na nju je ponosan. Sve ono što se događa danas u svetu predvideo je i opisao u kapitalnoj knjizi "Prekarijat - nova opasna klasa", koja je objavljena ove godine. To je postala Biblija onih koji u Španiji, Grčkoj, Francuskoj, Velikoj Britaniji, Irskoj... osećaju da je sistem u kome žive nepravedan i da ga treba menjati.

"Prekarnost" (nesiguran rad) je termin kojim se opisuje činjenica da je danas veliki deo stanovništva predmet fleksibilne eksploatacije ili "fleksploatacije" (niske i nesigurne plate, nesigurno radno mesto, neredovni prihodi itd.) i egzistencijalnog (životnog) prekarijata (visok rizik društvenog isključenja zbog niskih primanja, visoki troškovi života i sl.). Ovi uslovi prekarijata utiču na rad u sferi usluga, ali i na rad u celini – mada posebno pogađaju omladinu, žene i strane radnike. Čini se da je klasični Marksov proletarijat u 21. veku postao Stendingov novi proletarijat - prekarijat!

Postoji nekoliko različitih kategorija ljudi koje bi se ovde mogle svrstati: to su ljudi koji nemaju visoko obrazovanje i dolaze iz klasične radničke klase, rade - ako rade - na određeno vreme i ne mogu da ostvare nikakve povlastice. Nisu kreditno sposobni, nemaju perspektivu i degradirani su. Oni uopšte ne razmišljaju o budućnosti i nemaju odnos saosećanja i solidarnosti s drugim ljudima. Odnosno, oni će iskoristiti priliku (ako je budu imali) da nešto drugima uzmu, na primer, ako vide da je neko razlupao izlog prodavnice, oni će ući i uzeti nešto iz nje jer osećaju da ih sistem iskorišćava i ne mare za druge. Sada postaje jasno da je solidarnost namerno iskorenjivana. Zatim, tu su ljudi koji su obrazovani, koji su završili visoke škole, koji su vrlo pametni i napredni, ali su frustrirani jer žive u društvu za koje misle da im ne pruža nikakvu šansu, nikakvu karijeru, nikakvu sigurnost, pa ni osećanje pripadnosti. Oni neće otimati robu iz prodavnica, ali će se osećati kao napušteni od svih, kao očajnici. Oni ne vide da im politički predstavnici nude bilo kakvo smisljeno rešenje. Ali mi u Evropi se najviše moramo plašiti treće i najopasnije grupe prekarijata - otpadnika od stare radničke klase i onih koji slušaju zavodljiv glas ekstremnih desničara. Njima neofašisti govore: vi ste toliko slabi i uništeni zbog stranaca, zbog stranih radnika, zbog muslimana, zbog onih koji su drugačiji od vas. Morate ih izbaciti iz zemlje! Zajedno, sve ove grupe čine novu, opasnu klasu - prekarijat.

Ti ljudi još nisu ujedinjeni, ali to je samo pitanje vremena. Nisu ujedinjeni jer su nesigurni i smatraju se nedostojnima, ljudima bez vrednosti. Ali, sve što u zadnje vreme vide u medijima, svi protesti koji se događaju po svetu daju im nadu da ljudi kao oni imaju pravo i hrabrost da kažu da je dosta i da žele život dostojan čoveka. Globalizacija ih je uništila jer je ona otvorila svetsku ekonomiju i kroz tržišno takmičenje slomila snagu radništva. Odjednom ste imali radnika za bacanje! Milijardu Kineza, milijardu Indijaca, sto milona Vijetnamaca... spremnih da rade za jednu tridesetinu plate evropskog radnika. I time ste ga uništili. Evropska radnička klasa pala je na kolena. Gazde su im rekly: moraćete prihvatiti manje plate. Tu su onda i evropske vlade napravile svojevrsnu nagodbu sa đavolom.

Kad se tržište otvorilo, ljudi na vlasti znali su šta će se dogoditi, da će plate pasti. Ako bi pale naglo, odmah bi došlo do protesta i političari bi otišli s vlasti. Umesto toga, napravili su pogodbu s bankama, s finansijskim sektorom. Ljudi su počeli puno lakše da dobijaju kredite, počeli su da kupuju, prividno su počeli da osećaju da imaju nekakve povlastice. Ali, to je sve bilo veštački. Upotrebom kredita trebalo je odgoditi propast i prividno neutralizovati smanjivanje plata. Ta je konstrukcija funkcionisala dvadeset godina, mada je svima bilo jasno da se jednog dana ona mora slomiti. Mogli ste dobiti kredit, a da za to niste bili sposobni, i počeli ste gomilati dugove. Isto je radila i država. To nije moglo trajati večno. Počela je finansijska kriza i odjednom se svet morao suočiti s činjenicom da vlade u SAD-u i Evropi imaju toliko dugova da moraju početi sa dramatičnim rezanjem svih izdataka. I ko to plaća? Finansijski kapital? Naravno da ne. Plaća prekarijat.

Od 2008. godine on u svim evropskim zemljama sluša isto: morate stegnuti kaiševе, smanjićemo izdatke za zdravstvo, za školstvo, za socijalu, za javne parkove, za vrtiće... pa i za javne toalete! Eto gde smo danas. Na prelomnoj tački. Stvarnost je strašna jer se vlade levog i desnog centra ponašaju potpuno isto, ovu krizu su zajednički ubrzale i zajednički su uništile celu jednu klasu. Politička neodgovornost s kojom smo suočeni je tragična i većinu nas trebalo bi da ozbiljno razljutiti. Istovremeno klasa superbogataša je debelo zaštićena od svega, a oni su ujedno i politički i finansijski sponzori ovih na vlasti. Njih nije briga za ono što se događa u Londonu gde besne nemiri jer oni su na svojim jahtama u Kanu ili u vilama u švajcarskim Alpima.

A ceh plaća prekarijat!

Od 2008, međutim, on raste i jača. Ako se vlasti ne suoče s postojećim problemima, s besom i pitanjima koja prekarijat postavlja, opasnost da dođe do nereda velikih razmera sasvim je realna.